

Liturgie en preek voor een dienst waarin er extra aandacht is voor alle mensen die in de zorg werkzaam zijn.

Deze liturgie en preek is gemaakt op verzoek van de organisatie Healthcare Christian Fellowship Nederland, een organisatie van christenen vóór de gezondheidszorg.

Zij droeg ook de tekst aan voor deze preek:

Vriendelijke woorden zijn als honingzeem, zoet voor de ziel en een medicijn voor het gebeente (Spr.16 : 24)

Bij de voorbereiding van deze preek heb ik een aantal mensen die werkzaam zijn in de zorg gevraagd hoe zij vinden dat dit Bijbelgedeelte toepasbaar is binnen hun werk. Ze hebben met instemming gehoord hoe hun inbreng is verwerkt in deze preek. Hoe actueel het alles is, bleek wel uit de reacties die na het houden van deze preek in eigen gemeente loskwamen. Er valt nog veel te halen met het meer toepassen van deze tekst op ons dagelijks leven!!

In een samenleving waar woorden van hufferigheid, vervreemding en tegenstellingen ongezoeten hun weg vinden naar burgers en overheid, is het een weldaad om gekoesterd te worden door vriendelijke woorden.

Het is mijn overtuiging dat daarin iets zichtbaar wordt van Gods Koninkrijk. Dat Koninkrijk vindt in Jezus als het vleesgeworden Woord, zijn basis en zijn bron. Met Jezus als Gods vriendelijk aangezicht, vinden we altijd een reden om vriendelijke woorden te spreken en te ontvangen.

Exegetisch lagen er geen echte moeilijkheden. Ik vond het een mooie uitdaging om dit Bijbelgedeelte te linken aan het werken in de zorg. Of dat gelukt is? 'Tolle lege!' Moge de Heilige Geest de na-prediker zijn!

Ds Kersten J. Bijleveld

Predikant in de vGK Boornbergum-Kortehemmen

Easterbuorren 50

9212 RA Boornbergum

Email: pastorie @ xs4all.nl

Voorstel liturgie bij het thema 'Gods medicijn voor ziel en lichaam'

Preek geschreven door ds.K.J.Bijleveld

Liederen zijn gekozen uit het (rode) Liedboek voor de kerken (1973) en de Evangelische Liedbundel (EI)

Lied vooraf: El.263 : 1, 4, 5 en 6

Afkondigingen

Welkom

Intochtslied: Ps. 19 : 1 en 4

Stil gebed/votum en groet

Zingen: Gez.305 : 1

Gebed om de Heilige Geest

Zingen: Gez.305 : 2

Schriftlezing: Spreuken 16 : 20 - 24

Preek

Zingen: Gez.446

Dankgebed

Collecte

Geloofsbelijdenis

Slotlied: Ps.119 : 39 en 40

Zegen

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus,

Zij was voor het eerst op deze route, hij had al meerdere verzorgenden aan zijn bed gehad deze dag. Ze wist wat er van haar verwacht werd; hem klaarmaken voor de nacht. U kent dat wel.

Steunkousen uit, pyama aan.

Pillen er in, gebitsprothese er uit.

Gauw even de handelingen noteren in de zorgmap en op naar de volgende. 10 minuten staat er voor. Dat moet gaan lukken.

‘Ik ben blij dat u mij komt helpen, heeft u het al druk gehad vandaag?’ De man kijkt haar belangstellend aan.

‘Wat een vriendelijk welkom meneer, en we kennen elkaar niet eens. Dag ik ben Moniek’; ze geeft hem een hand en gaat er even bij zitten. Om als onbekende verzorgster nu gelijk al aan zijn benen te gaan zitten sjorren, is ook zo wat. Er ontstaat een gesprek. Het doet haar én hem goed. Zullen we nu maar aan de slag? Opgewekt sluit ze na 15 minuten de deur van meneer zijn kamer. Wat heeft ze toch mooi werk.

Moniek is één van de 1,3 miljoen mensen in Nederland die in de gezondheidszorg werkt. In die gezondheidszorg werken rond de 270.000 verpleegkundigen, ruim 73.000 artsen en er zijn 126.000 full-time banen in de thuiszorg, Moniek vervult er één van. Samen met vele anderen zorgt zij voor de mensen met een kwetsbare gezondheid die thuis wonen, mensen die zorg van buitenaf nodig hebben. Met elkaar steken we 28 miljard in deze zorg.

We hebben het goed in Nederland. Alleen al daarom zouden we vriendelijk moeten spreken over onze bewindslieden op Volksgezondheid, Minister Hugo de Jonge en staatsecretaris Pauls Blokhuis. Samen met alle ambtenaren op het ministerie van gezondheidszorg en de vele managers van zorginstellingen geven zij leiding aan een geweldig apparaat, dat zorg heet.

Vriendelijke woorden zijn als honingzeem, zoet voor de ziel en een medicijn voor het lichaam. Het is één van de spreuken van koning Salomo. Voor zover wij weten was koning Salomo kerngezond, dat moet ook wel zou je zeggen - het bijhouden van de relatie met meer dan 1000 vrouwen vergt een top conditie!! -

Kerngezond en toch heeft Salomo het over ‘vriendelijke woorden’ als medicijn voor het lichaam.

Sommige dingen hoef je ook niet uit eigen ervaring te weten om te onderschrijven dat ze nodig zijn. Dat was ook één van de reacties van de mensen uit de zorg die werd gevraagd naar de betekenis van deze tekst met het oog op haar werk: “Dit Bijbelgedeelte geldt niet alleen voor patiënten, cliënten zo u wilt en mensen in de zorgsector. Ook thuis en op school, zijn ze zoet voor de ziel en medicijn voor het lichaam.” Jazeker ze heeft gelijk. Gebrek aan vriendelijke woorden ontwricht alle relaties.

Het vers staat in het gedeelte van de Spreuken die gaat over wat woorden met je doen. We lezen met elkaar vers 20 – 24. Het gaat daar over het verstandig spreken, over dat goed gekozen woorden een positief effect hebben als je er naar luistert. *‘Wie op het woord acht geeft, zal het goede vinden. (vs.20)’*

‘Dat heb ik je toch gezegd?’; roept de moeder naar haar kind dat al een mooi poesje aan het zoeken is geweest naar zijn mobiel en die uiteindelijk terugvindt in de wasmand. ‘Ik zei toch, kijk eens in de wasmand, misschien zit hij nog in je broek die je bij de was hebt gegooit?’

Wie op het woord acht geeft, zal het goede vinden.

En dat geldt voor elk door mensen gesproken woord. Je moet er wel acht opslaan. Dat geldt ook voor vriendelijke woorden; sommige mensen zijn doof voor de goede woorden van de ander, jammer dat ze zich er niet aan op kunnen trekken. De woorden missen hun doel.

Maar er zit een diepere betekenis, aan de zin *‘Wie op het woord acht geeft’*. Salomo doelt zo lijkt het ook op het Woord met een hoofdletter geschreven. Want hij vervolgt: *‘Welzalig hij die op de Here vertrouwt.’*

Dan gaat het in enen niet meer over wat moeder zegt, dan gaat het om wat de Here God zegt.

Dan gaat het over het Woord waarvan psalm 119 zegt dat deze is *‘een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.’* Dan gaat het over de Gids die zegt: ‘je moet daarlangs en daarlangs’ en dat je die aanwijzingen vertrouwt en opvolgt.

Koning Salomo steekt een spade dieper en zingt een toontje hoger. Wellevendheid, goede gekozen woorden, een vriendelijk woord, luisteren naar het woord van de ander kan nooit losgezien worden van God *die de bron is van alle goed. (ps.27 : 7)* Dat is de wijsheid die deze koning Salomo heeft ontdekt.

In een kerkdienst, waar God ons als gemeente wil ontmoeten, waar we Hem de lof en de dank brengen, waar Zijn woord klinkt en uitgelegd wordt, zijn we er diep van doordrongen dat in alles wat we doen en laten Hij de bron is van ons leven, bron is van ons handelen.

Maar hoe zit dat als we morgen samen aan het ontbijt zitten of samen een bakje doen in de pauze? Hoe zit dat als we morgen weer op route gaan?

Geldt dat ook voor de meer dan een miljoen mensen in Nederland die werken in de zorg, mensen die goed doen? Voor christenen en niet-christenen?

Zijn de vriendelijke woorden alleen weggelegd voor hen die de bron kennen? Nee, dat is niet het geval. Het is Gods ruimhartige genade, dat ook mensen die niets met Hem hebben, vriendelijke woorden in de mond worden gelegd. God spreekt door gelovige en ongelovige wanneer Hij dat wil!! Mt 5:45 ... *uw Vader die in de hemelen is; ... Hij laat zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.*

Dank God zo kunnen alle mensen snoepen uit de honingpot, genieten van vriendelijke woorden.

Nu hebben we in de praktijk niet zomaar een potje honing. Wist u dat een bij ongeveer 20.000 vleugelslagen nodig heeft om een liter nectar te verzamelen. Dagelijks doet een honingbij ongeveer 40 vluchten en bezoekt zij ongeveer 4.000 bloemen. Een liter nectar levert uiteindelijk 150 gram honing op. 60.000 vleugelslagen voor een potje honing.

Er moet heel wat werk worden verzet, de dames zijn daarbij net als in de gezondheidszorg in de meerderheid. Het begrip een 'bezige bij' is niet uit de lucht gegrepen. Om het met Toon Hermans te zeggen: 'De bijen zoemen in hun woning, en werken aan een nijverplan, zij zorgen voor de zoete honing, en wij maken er een potje van.'

1.3 miljoen bezige bijen in de zorg, ze vliegen wat af, ze werken aan een nijverplan, er moet heel wat inspanningen worden geleverd. En het levert wat op o.a. honing, *vriendelijke woorden, zoet voor de ziel, medicijn voor het gebeente.*

Is het nu moeilijk om vriendelijke woorden te vinden of maken we er een potje van?

'Ach nee, daarvoor zit je in de zorg. Dat gaat vanzelf. Je hebt al een houding om vriendelijk te zijn. Dat hoort bij je waarden en normen binnen dit beroep. Ze komen uit je hart. Er zijn genoeg niet gelovigen die vriendelijkere woorden spreken dan ik. Ik kan wat van ze leren.' ; sprak een christen zorgverlener.

Mooi om te horen, leren van een ander om vriendelijke woorden te spreken. Als gelovigen zijn we echter wel bevoorrecht. Want juist in de kerk vinden we een oefenplaats; in de gemeenschap van gelovigen leren we van de Ander met een Hoofdletter. Hier leven we bij de Bron, leren we van de Here Jezus zelf de vriendelijke woorden te vinden. Leren we om met Zijn ogen naar de ander te kijken. We mogen Zijn woorden na spreken en naleven: *Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is. (Luk.6 : 36) Alles nu wat gij wilt dat de u de mensen doen, doet gij hun ook aldus. (Mat.7 : 12) Gouden woorden ook voor in de zorg. 'Wie op het woord acht geeft, zal het goede vinden.'*

'De heilige Geest helpt ons om vriendelijke woorden te spreken, zie de één van de zorgverleners, zij betrok daarbij ook nadrukkelijk het onderling contact tussen de collegae. Vriendelijke woorden ook naar je collegae.

Want woorden kunnen verwonden of herstellen. Door werkdruk kunnen wij soms harde of achteloze dingen zeggen en daarmee anderen pijn doen. Terwijl zorgvuldig gekozen woorden, goedbedoeld en op het juiste moment gesproken, een kalme troost zullen zijn. "Er zijn er, wier gepraat werkt als dolksteken, maar de tong der wijzen brengt genezing aan." (Spreuken 12:18)

Woorden van mensen, die je 'stom' of 'waardeloos' noemen of dingen zeggen zoals "Ik haat je" of "Niemand mag jou.", galmen langer na en veroorzaken meer pijn dan het krijgen van een fysieke klap.

Het is niet waar kinderen elkaar leren op het schoolplein: 'Schelden, Schelden doet niet zeer, een pak voor de kont dat helpt veel meer.'

Vriendelijke woorden we vinden het prachtig wanneer mensen zo met elkaar omgaan. En toch moet ik denken aan de nuchtere vrouw toegewijd in de zorg die zei: "We moeten eerlijk zijn, vriendelijke woorden maken mensen niet beter, er moet gewerkt worden, geopereerd, wonden worden verzorgd, infusen aangelegd, er moet worden gerevalideerd!" "Vriendelijke woorden" zo zij ze daarbij, "maken je niet beter maar geven je wel een betere uitgangspositie."

Hoe ingewikkeld dat soms kan liggen, kwam naar voren in een voorbeeld dat een andere zorgverlener noemde. In de werkafspraken binnen een zorginstelling stond dat alleen die werkzaamheden mogen worden verricht die door de zorgvrager zijn aangegeven.

Nu had één van haar cliënten fruit op de schaal liggen dat wemelde van de fruitvliegjes. Daar moest in de ogen van de zorgverlener wat aangedaan worden. Het fruit dat verrot was werd weggegooid en wat nog te eten was, werd geschild en op een schoteltje aan de cliënt gegeven. Al met al was ze daar wel een vijf minuten extra mee kwijt.

Haar eindverantwoordelijke sprak haar daar op aan. Ze vond het nogal lang duren en vroeg: 'Wat deed je toch zo lang bij die cliënt?' Ze deed haar verhaal. 'Heeft de cliënt daarom gevraagd?'; vroeg de eindverantwoordelijke bits. "Nee", antwoordde ze enigszins in het nauw gedreven. "Dan had je dat gewoon moeten laten liggen. Nu moest je andere collega alleen die ene cliënt in bad tillen."

Omdat deze vriendelijke zorgverlener vaker meer tijd kwijt was vanwege haar vriendelijke woorden dan er voor bepaalde handelingen stond, kreeg ze geen verlenging van het contract en moest ze de instelling verlaten. Dat voelt niet goed, is het ook niet, maar anderzijds het werk is niet alleen met vriendelijke woorden gedaan.

Dit soort akkefietjes kan maken dat mensen hun vriendelijke woorden maar voor zich houden; het management kijkt immers meer naar de productie dan naar de zorg!

Gevolg - Met de stopwatch in de hand wordt het werk van de mensen in de zorg geanalyseerd. Waar besteden zij hun tijd aan?

Het siert de zorgverleners op de werkvloer dat zij in het geweer komen tegen die omslag in het management.

Met een variatie op een geestige opmerking die op Imkerpedia staat, 'Elke manager zou een cursus bijhouden moeten volgen, dan weet je dat je door kalmte en doordacht handelen je prikacties kunt voorkomen.' Vriendelijke woorden krijgen dan ongetwijfeld weer een plek in het zorgplan.

Vriendelijke woorden zijn als honing, zoet voor de ziel en een medicijn voor het gebeente. Dat is de instelling waarmee christenen de werkvloer opgaan, samen met vele andere collega's. Ja het is goed om deze woorden bij je te dragen.

Want een mens is meer dan een lichaam, meer dan een zorgobject, meer dan een koper van zorg. Het is een mens met een ziel. Een mens die zielsveel van het leven en van mensen houdt. Een mens om zielsveel van te houden, omdat de hemelse Vader dat ook doet.

Vriendelijke woorden zijn zoet voor de ziel. En een medicijn voor het gebeente. Niet één van de ondervraagde zorgverleners twijfelde aan de waarheid van dit woord. Vriendelijke woorden werken positief in op lichaam en ziel.

Als christenen denken we; dat kan ook niet anders. Met vriendelijke woorden, verwijst je immers naar je bron, naar je hemelse Vader, die barmhartig is. Als christen vind je je drijfveer in Hem die al onze ziekten op zich genomen heeft. Geef je acht op het meest vriendelijke Woord dat vleesgeworden is en onder ons heeft gewoond. Het is onze Heer en Heiland Jezus Christus.

We begonnen met Moniek op route. Zo is in feite ieder gelovige op route, bezig in Gods Koninkrijk, of je nu ziek op bed ligt of diegene bent die de zieke verzorgt, van vriendelijke woorden wordt je beter. In beider hart resoneert het volgende lied:

1

O Jezus, hoe vertrouwd en goed

klinkt mij uw naam in 't oor,

uw naam die mij geloven doet:

Gij gaat mij reddend voor;

2

uw naam die onze wonden heelt

en ons met manna spijst,

die onze dood en zonde deelt

en onze vrees verdrijft.

Dankbaar ben je voor Hem, Gods medicijn voor ziel en lichaam. Door Hem is er alle reden voor een vriendelijke woord.

Amen.